

**Uchwała Nr XVII/427/2004
Rady Miejskiej w Gliwicach
z dnia 26 lutego 2004r.**

w sprawie: Programu ochrony środowiska oraz zrównoważonego rozwoju dla miasta Gliwice do roku 2015.

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 1, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (j.t. Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 z późn. zmianami) w związku z art. 18 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2001 r. Nr 62 poz. 627 z późn. zmianami); art. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy Prawo Ochrony Środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2001 r. Nr 100 poz. 1085 z późn. zmianami, na wniosek Prezydenta Miasta Gliwice

**Rada Miejska w Gliwicach
uchwała:**

§ 1

Uchwalić „Program ochrony środowiska oraz zrównoważonego rozwoju dla miasta Gliwice do roku 2015”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Zobowiązać Prezydenta Miasta Gliwice do przedstawiania Radzie Miejskiej co 2 lata raportów z wykonania Programu, o którym mowa w § 1.

§ 3

Wykonanie uchwały powierzyć Prezydentowi Miasta Gliwice.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

§ 5

Uchwała podlega ogłoszeniu w Miejskim Serwisie Informacyjnym.

**Przewodniczący
Rady Miejskiej w Gliwicach**

Stanisław OGRYZEK

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
ORAZ
ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
DLA
MIASTA GLIWICE DO ROKU 2015**

GLIWICE 2001

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP

- 1.1. Wprowadzenie
- 1.2. Zasady opracowania Programu
- 1.3. Główny cel Programu
- 1.4. Uwarunkowania prawne Programu
- 1.5. Opracowanie Programu

2. ZAŁOŻENIA DO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA ORAZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GLIWIC DO ROKU 2015

2.1. Stan środowiska przyrodniczego

Gleba

Woda

Powietrze

Hałas

3. KIERUNKI ROZWOJU POLITYKI W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA DO ROKU 2015

- 3.1. Wprowadzenie
- 3.2. Restrukturyzacja tradycyjnych sektorów przemysłu
- 3.3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

4. ANALIZA SWOT

- 4.1. Wprowadzenie

5. WIZJA OCHRONY ŚRODOWISKA I EKOROZWOJU GLIWIC

- 5.1. Ogólna wizja miasta Gliwice
- 5.2. Ogólna wizja sfery przyrodniczej miasta
- 5.3. Ogólna wizja sfery gospodarczej miasta
- 5.4. Ogólna wizja sfery społecznej miasta

6. PODSTAWOWE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GLIWIC

- 6.1. Podstawowe problemy ochrony środowiska
- 6.2. Problemy gospodarcze
- 6.3. Problemy społeczne
- 6.4. Problemy zarządzania

7. WYBRANE PROBLEMY EKOROZWOJU DLA POSZCZEGÓLNYCH SFER FUNKCJONOWANIA MIASTA

8. STRATEGICZNE CELE PROGRAMU

- 8.1. Ochrona wód i gospodarka wodno-ściekowa
- 8.2. Ochrona powietrza atmosferycznego
- 8.3. Ochrona przed hałasem
- 8.4. Gospodarka odpadami komunalnymi
- 8.5. Ochrona zasobów surowców mineralnych
- 8.6. Ochrona przyrody i walorów krajobrazowych
- 8.7. Ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska

9. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM

- 9.1. Wskaźniki stopnia efektywności realizacji Programu
- 9.2. Zasady monitorowania realizacji Programu

10. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU

11. FINANSOWANIE REALIZACJI PROGRAMU. ŹRÓDŁA FINANSOWE

12. STRUKTURA OBSŁUGI PROGRAMU

1. WSTĘP

1.1. Wprowadzenie

„Ekorozwój – to rozwój społeczno gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w celu równoważenia szans w dostępie do środowiska poszczególnych społeczeństw i ich obywateli zarówno współczesnych jak i przyszłych pokoleń.”

U podstaw powyższej definicji ekorozwoju znajdują się międzynarodowe uzgodnienia, których wyrazem jest Deklaracja z Rio de Janeiro z 1992 roku. Zawiera ona prawa i obowiązki obligujące państwa w ich wysiłkach na rzecz rozwoju ludzkości.

Główne założenie Deklaracji z Rio de Janeiro to realizacja rozwoju przez współczesne pokolenia w sposób nie ograniczający możliwości rozwoju przyszłym pokoleniom.

Równie istotnym ukierunkowaniem na drodze ekorozwoju podkreślanym przez ONZ jest konieczność przestrzegania **„trwałego użytkowania środowiska przyrodniczego i zachowania różnorodności biologicznej”**.

Rozwój gospodarczy i społeczny wymaga korzystania z zasobów środowiska naturalnego, dlatego wprowadzone zasady powinny mieć wymiar obszarowy (teren miasta) oraz rzeczowy (ograniczone zasoby środowiska naturalnego).

Za procesy społeczne i gospodarcze realizowane zgodnie z ideą ekorozwoju uznawane są działania charakteryzujące się:

- eliminowaniem z procesów technologicznych substancji toksycznych i niebezpiecznych
- zachowaniem możliwości odtwarzania zasobów odnawialnych
- efektywnym użytkowaniem zasobów nie odnawialnych
- ograniczeniem uciążliwości dla środowiska
- możliwością odtwarzania różnorodności biologicznej
- tworzeniem dla podmiotów gospodarczych warunków zapewniających równy dostęp do ograniczonych zasobów
- zapewnieniem społeczeństwu poczucia bezpieczeństwa ekologicznego

1.2. Zasady opracowania Programu

⇒ **Zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi**

Zasada ta oznacza zachowanie spójności planów rozwojowych w poszczególnych obszarach funkcjonowania miasta oraz polityk sektorowych z założeniami programowymi ochrony środowiska. Jest to proces rozłożony w czasie wymagający wzajemnego powiązania i oddziaływania pomiędzy ochroną środowiska, a innymi dziedzinami funkcjonowania miasta.

⇒ **Zasada prewencji (zapobiegania) i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych**

Bogactwa naturalne są najcenniejszym zasobem gminy. Poszanowanie i zapobieganie degradacji zasobów ma szczególne znaczenie przy korzystaniu z zasobów odnawialnych, jak woda czy gleby i lasy. Rozwój lokalnej gospodarki, wzrastający postęp technologiczny, sprzyjać będą racjonalnemu wykorzystaniu zasobów naturalnych. Władze samorządowe określając kierunki rozwoju gospodarczego, mogą przewidzieć, w jakim obszarze i w jakich sektorach, występować będą trudności związane z zachowaniem stanu środowiska naturalnego.

⇒ **Zasada „zanieczyszczający płaci”**

Zasad ta odnosi się do bezpośredniego oddziaływania na kształt środowiska. Sprawca danego zanieczyszczenia musi ponosić odpowiedzialność materialną za skutki zanieczyszczenia i stwarzanie zagrożeń dla środowiska. W wymiarze lokalnym wyrazem tej zasady jest polityka taryfowa i regulacje finansowe.

⇒ **Zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej**

Planując określone przedsięwzięcia i działania należy zadbać by wykorzystano jak najmniej surowców i zasobów naturalnych przy osiągnięciu określonego efektu ekonomicznego przedsięwzięcia. Zasada ta pojawiać się musi na każdym szczeblu planowania lokalnego przy każdym przedsięwzięciu, szczególnie przy planowaniu inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej.

⇒ **Zasada uspołecznienia polityki ekologicznej**

Zadaniem dla władz lokalnych wynikającym z tej zasady, jest tworzenie warunków do współpracy z mieszkańcami i grupami społecznymi oraz organizacjami pozarządowymi na każdym etapie realizacji polityki ekologicznej. Jednocześnie samorząd gminy zapewnić powinien odpowiedni poziom edukacji ekologicznej, co wyrażać się powinno wzrostem świadomości ekologicznej mieszkańców Gliwic i kształtowaniem postaw właściwych dla ochrony środowiska .

⇒ **Zasada subsydiarności**

Planowanie działań z zakresu ochrony środowiska uwzględniać musi współpracę na wszystkich poziomach zarządzania. Wyrazem tej zasady jest podejmowanie decyzji na możliwie najbliższym obywatelowi poziomie z zachowaniem typowych dla jej trafności uwarunkowań.

1.3. Główny cel Programu

Założeniem głównym programu uczyniono tezę, że rozwój i postęp ekonomiczny i społeczny Gliwic, nastąpi przy respektowaniu zasad ochrony środowiska naturalnego i zasobów naturalnych. Celem programu jest określenie wizji i polityki ekorozwoju miasta Gliwice. Ustalenie najbardziej istotnych problemów rozwoju miasta, mających istotny wpływ na ekorozwój miasta Gliwice.

1.4. Uwarunkowania prawne Programu

Podstawowe rozwiązania prawne w zakresie ochrony środowiska wyznacza nowa Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627), która weszła w życie z dniem 1 października 2001 r., z wyjątkiem art. 201-219, 272-321 i 401 ust. - 1 stycznia 2002 r., dając ramowe ujęcie problematyki związanej z zagadnieniem ochrony środowiska naturalnego. Akty wykonawcze regulują niektóre kwestie jak ochronę powietrza, ochronę wód, emisję zanieczyszczeń czy rozwiązania genetycznej modyfikacji organizmów oraz organizację systemu finansowego poprzez funkcjonowanie struktury zarządzania funduszami ochrony środowiska. Na poziomie lokalnym, wdrożenie Programu na terenie miasta Gliwice będzie realizowane stosownie do Uchwały Rady Miejskiej Gliwice.

1.5. Opracowanie Programu

Program Zrównoważonego Rozwoju i Ochrony Środowiska dla Gliwic opracowany został według modelu klasycznego planowania rozwojowego łączącego metodę ekspercką z planowaniem partnerskim. Wyrazem tego była praca ekspertów i warsztaty z udziałem przedstawicieli grup i środowisk społecznych miasta. Biorąc pod uwagę fakt braku strategii rozwoju miasta Gliwice, wytyczenie kierunków rozwojowych oparto na analizie następujących dokumentów:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Gliwice z 1999 roku
- Wieloletni Plan Inwestycyjny na lata 2001-2004
- Koncepcja rozwoju miasta Gliwice z 1996 roku
- Program adaptacji miasta. Gliwice przyjazne osobom niepełnosprawnym, 1996r.
- Koncepcja programowo- przestrzenna zagospodarowania ulic starego Miasta w Gliwicach, 1997r.
- Przegląd ekologiczny miasta Gliwice z uwzględnieniem problemów sąsiadujących gmin wiejskich, 1995r.
- Waloryzacja przyrodnicza Gliwic na podstawie badań ornitologicznych, 1993r.
- Kompleksowy program zabezpieczenia miasta Gliwice przed powodzią wraz z instrukcją działań na wypadek zagrożenia powodziowego, 1999r.
- Program aktywizacji gospodarczej miasta Gliwice, 2000r.
- Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze miasta Gliwice, 2000r.
- Opinie o warunkach życia w Gliwicach i oczekiwania mieszkańców wobec władz samorządowych, 2000r.
- Strategii rozwoju województwa śląskiego
- Diagnozy miasta Gliwice, 2001r.

Takie podejście pozwoliło na zachowanie spójności dokumentu z innymi programami i generowanie idei ważnych dla poszczególnych elementów ochrony środowiska.

2. ZAŁOŻENIA DO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA ORAZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GLIWIC DO ROKU 2015

2.1. Stan środowiska przyrodniczego

Gleba

Najistotniejszym czynnikiem rzutującym na stan gleb jest organizacja systemu gospodarki odpadami na terenie Gliwic. Rodzaj i ilość przyjmowanych na składowisko odpadów określa Ustawa o odpadach. Największy udział w strukturze przyjmowanych odpadów na składowisko w Gliwicach mają nie segregowane odpady komunalne (73,1%). Zabezpieczenie gleby przed infiltracją odbywa się specjalną folią PEHD (2 mm) oraz podfoliowym i nadfoliowym drenażem, połączonym ze zbiornikiem retencyjnym, sztucznie napowietrzającym i podczyszczającym odcieki. Na ochronę gruntu wpływa również prowadzona rekultywacja wyłączona z eksploatacji składowiska. W granicach administracyjnych miasta znajduje się również 18 385 ha użytków rolnych zagospodarowanych, jako grunty orne, sady, łąki, pastwiska trwałe oraz lasy i grunty leśne.

Woda

Większa część gminy Gliwice leży w zlewni rzeki Kłodnicy, a nieznaczna część w zlewni potoku Bierawki. Z południowego zachodu do wlotu do Kłodnicy w centralnej części miasta przepływa potok Ostropka, którego dolny odcinek jest zamkniętym kanałem. Głównym odbiornikiem oczyszczonych ścieków są: rzeka Kłodnica i potok Bierawka. W związku z wybudowaniem Centralnej Oczyszczalni Ścieków planowana jest rozbudowa sieci kanalizacyjnej w dzielnicach nieskanalizowanych a następnie podłączenie jej do Centralnej Oczyszczalni.

Powietrze

Do atmosfery emitowane są substancje zanieczyszczające pochodzące przede wszystkim z zakładów przemysłowych. Wpływ na stan powietrza w mieście ma również tzw. „niska emisja”. Na jakość powietrza w Gliwicach wpływa również emisja z obiektów gospodarki komunalnej. Polepszenie stanu powietrza atmosferycznego nastąpi przez zastosowanie nowych technologii w zakładach przemysłowych, wprowadzenie nowych sposobów ogrzewania, podłączenie budynków do sieci ciepłowniczej oraz wyprowadzenie ruchu kołowego poza centrum miasta.

Hałas

Źródłem hałasu emitowanego do środowiska przyrodniczego są głównie: ruch komunikacyjny spowodowany przejazdami tranzytowymi, hałas wydobywający się w wyniku złego stanu dróg, zły stan techniczny pojazdów w tym ciężarowych oraz brak obwodnic ruchu drogowego, wyprowadzających przejazdy poza centralną część miasta.

3. KIERUNKI ROZWOJU POLITYKI W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA

3.1. Wprowadzenie

Poprawa jakości środowiska naturalnego oraz wdrażanie procesu zrównoważonego rozwoju na poziomie lokalnym musi uwzględniać następujące działania:

- zmniejszenie ilości zanieczyszczeń odprowadzanych do wód i gruntów oraz redukcję zanieczyszczeń powietrza
- rozbudowę nowoczesnej infrastruktury technicznej i systemów zagospodarowania odpadów oraz oczyszczania ścieków
- racjonalną gospodarkę odpadami komunalnymi poprzez wtórne wykorzystanie odpadów oraz unieszkodliwiania i usuwania odpadów niebezpiecznych
- objęcie szczególną ochroną zbiorników wód podziemnych
- zwiększenie atrakcyjności obszaru miasta poprzez rozwój ekosystemu zieleni, obszarów rekreacji i turystyki oraz ochronę zasobów leśnych.
- ochronę systemów przyrodniczych miasta
- rewitalizację układu centrum miasta i terenów po przemysłowych oraz dzielnic przemysłowych w celu podniesienia atrakcyjności miasta jako enklawy zieleni i obszaru ekosystemu naturalnego w regionie.
- zachowanie integracji procesu rozwoju gospodarczego i produkcyjnego miasta z poszanowaniem stanu środowiska naturalnego.

3.2. Restrukturyzacja tradycyjnych sektorów przemysłu

Niektóre elementy procesu restrukturyzacyjnego dotyczą branż charakteryzujących się przestarzałą technologią / przemysł węglowy /. Proces rozwoju alternatywnych działalności gospodarczych w stosunku do sektorów tradycyjnych, wyraża się w Gliwicach wprowadzeniem przemysłu motoryzacyjnego i rozwojem SSE.

Główne zadania władz lokalnych dla ukierunkowania polityki przyjaznej ekologicznie powinny się koncentrować na:

- wspomaganie przemysłu przyjaznego dla środowiska,
- optymalizacji lokalizacji firm i produkcji,
- wdrożeniu systemu współpracy ekologicznej na obszarze miasta.

3.3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Kształtowanie polityki ekologicznej miasta musi koncentrować się w coraz większym stopniu na współpracy z grupami i środowiskami oraz organizacjami pozarządowymi,

W Gliwicach funkcjonuje ponad 60 organizacji i stowarzyszeń, które korzystają z dofinansowania przez budżet miasta (Uchwała w sprawie budżetu miasta na prawach powiatu – Gliwice na 2001 rok). Szczególną rolę odgrywać będą tu organizacje, których statutowym celem są działania ekologiczne jak, np. Polski Klub Ekologiczny. Organizacje pozarządowe z uwagi na zrzeszanie osób o dużej specjalizacji czy fachowości mają istotny wpływ na jakość procesu edukacji ekologicznej i wymiany informacji. Szczególną rolę odgrywają również organizacje pozarządowe ze sfery ochrony zdrowia mieszkańców.

Realizując określone zadania sektor pozarządowy może posiadać wpływ na jakość procesu społecznego planowania rozwoju polityki ekologicznej gminy. Zwiększający się udział organizacji pozarządowych w programowaniu lokalnego rozwoju będzie trwałą tendencją w najbliższych latach.

4. ANALIZA SWOT

4.1. Wprowadzenie

Analiza SWOT jest klasycznym elementem planowania strategicznego wykorzystanym dla celów nakreślenia stanu uwarunkowań i kierunków Programu z odniesieniem do elementów ochrony środowiska. Programowanie ekorozwoju ma charakter procesu długofalowego oraz wymaga ukierunkowania działań z wykorzystaniem danych dotyczących podstawowych szans i zagrożeń oraz silnych i słabych stron procesu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska miasta Gliwice do roku 2015.

Zakres analizy uwzględnił następujące sfery funkcjonowania miasta i jego otoczenia:

- ustrojowa
- przyrodnicza
- społeczna
- edukacyjna
- gospodarcza
- kulturowa i cywilizacyjna.

Analiza SWOT. Główne cele i kierunki polityki zrównoważonego rozwoju oraz ochrony środowiska w perspektywie długoterminowej dla Miasta Gliwice do roku 2015

Szanse	Zagrożenia
Dobra lokalizacja Gliwice na mapie transportowej kraju i włączenie miasta w system europejskich rozwiązań komunikacyjnych (autostradowych)	Sytuacja finansów publicznych
Pozyskiwanie i wykorzystanie środków z funduszy Unii Europejskiej	Brak polityki transportowej wodnej w państwie
Dobra lokalizacja miasta Gliwice w Aglomeracji Śląskiej	Import ścieków komunalnych i przemysłowych z innych ośrodków zewnętrznych powodujących zanieczyszczenie Kłodnicy i Bytomki
Dostęp do dróg wodnych (port rzeczny, Kanał Gliwicki)	Zagrożenia powodziowe: (Kłodnica)
Rozwój nowoczesnych technologii produkcji przemysłowej i nowych form działalności produkcyjnej (Park technologiczny)	Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Silne strony	Słabe strony
Rozwinięta duża baza edukacyjna i naukowa (wyższe uczelnie, instytuty naukowe, szkoły średnie).	Niedrożny układ drogowy miasta (hałas, niska emisja)
Duża powierzchnia terenów zielonych	Słaba komunikacja publiczna
Dostęp do terenów rekreacyjnych	Zanieczyszczona Kłodnica
Postępująca modernizacja przemysłu w kierunku ograniczenia negatywnych skutków dla środowiska	Brak systemowej gospodarki odpadami komunalnymi
Sukcesywne zmniejszanie „niskiej emisji” zanieczyszczeń do środowiska	Jakość wody pitnej (twardość ogólna, Fe)
Nowoczesna oczyszczalnia ścieków	Brak kanalizacji niektórych dzielnic miasta
Bezpieczeństwo zaopatrzenia w wodę pitną mieszkańców.	Przestarzały układ kanalizacyjny miasta
	Zdegradowane i niezagospodarowane tereny przemysłowe
	Świadomość ekologiczna i wiedza mieszkańców o problemach ochrony środowiska./

5. WIZJA OCHRONY ŚRODOWISKA I EKOROZWOJU GLIWIC

W ramach Programu Ochrony Środowiska i Zrównoważonego Rozwoju Gliwic wypracowano wizję polityki ekorozwoju uwzględniającą wyniki analizy SWOT oraz potencjalne i istniejące zasoby ekologiczne miasta:

Gliwice miastem zrównoważonego rozwoju, silnym ośrodkiem gospodarczym i naukowym, miastem przyjaznym naturze, otwartym na przyrodę i ludzi, o znaczącej pozycji w regionie, kraju i Europie.

5.1. Ogólna wizja miasta Gliwice

- Gliwice ważnym punktem na mapie transportowej kraju o strategicznym znaczeniu dla transportu drogowego.
- Gliwice miastem zrównoważonego rozwoju, nowoczesnej technologii produkcji, czystej produkcji, szanującym zasoby środowiska naturalnego.
- Gliwice miastem szkół wyższych o dobrze rozwiniętym systemie szkolnictwa wyższego i średniego.

- Gliwice miastem współpracy europejskiej z silnie rozwiniętym systemem instytucji o charakterze lokalnym i regionalnym.

5.2. Ogólna wizja sfery przyrodniczej miasta

- Gliwice miastem o pełnej infrastrukturze technicznej zabezpieczającej środowisko naturalne.
- Gliwice miastem dbającym o czystość gleb, wód, powietrza atmosferycznego i zieleni.
- Gliwice miastem o stale wzrastającej świadomości ekologicznej mieszkańców.
- Gliwice miastem chroniącym walory krajobrazowe, różnorodność zieleni o zabudowie respektującej krajobraz.
- Gliwice miastem ludzi zdrowych, dobrze czujących się w swoim mieście.

5.3. Ogólna wizja sfery gospodarczej miasta

- Gliwice miastem zachowującym czystą produkcję i wykorzystujące nowoczesne technologie w gospodarce.
- Gliwice miastem otwartym dla inwestorów zewnętrznych respektujących zasady ekorozwoju.
- Gliwice miastem nowoczesnego transportu z rozwiniętą siecią dróg tranzytowych i autostrad, o ekologicznym transporcie publicznym, o bezpiecznych ciągach pieszych.
- Gliwice miastem o efektywnie zagospodarowanej przestrzeni, tradycyjnym układzie urbanistycznym i rozwiniętych walorach krajobrazowych i architektonicznych.
- Gliwice miastem rozwiniętych usług finansowych i biznesowych.
- Gliwice miastem nowoczesnej nauki i technologii informatycznej.

5.4. Ogólna wizja sfery społecznej miasta

- Gliwice miastem rozwiniętego systemu samorządowego i nowoczesnego zarządzania z udziałem społeczności lokalnej.
- Gliwice miastem obywatelskim zapewniające szeroki dostęp do informacji o podejmowanych decyzjach i rozwiązaniach.

- Gliwice miastem partnerstwa, współpracy i inicjatyw obywatelskich.
- Gliwice miastem, którego mieszkańcy czują się gospodarzami.
- Gliwice miastem rozwiniętej kultury, szanujące tradycje regionalne, chroniące własne dobra kultury i zabytki.
- Gliwice miastem zapewniającym poczucie bezpieczeństwa mieszkańcom.
- Gliwice miastem o dobrej infrastrukturze społecznej, dającej mieszkańcom szansę rozwoju.
- Gliwice miastem rozwiniętych usług dla swoich mieszkańców i osób przyjezdnych.

6. PODSTAWOWE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ORAZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GLIWIC

W trakcie warsztatów społecznych zidentyfikowano i wyodrębniono podstawowe zagrożenia ochrony środowiska w Gliwicach:

- Osłabienie dynamiki gospodarczej w Gliwicach.
- Tendencja ubożenia części społeczności mieszkańców.
- Niewystarczający poziom świadomości ekologicznej.

W celu rozwiązania problemów ochrony środowiska nastąpi wdrożenie Programu, które odbywać będzie się przy zastosowaniu zasad zarządzania polityką ekorozwoju nakazujących:

- Prowadzenie integracji lokalnych polityk np. podział odpowiedzialności i wzajemne uzupełnianie swoich działań przez samorząd i inne ośrodki polityczno-decyzyjne.
- Wdrożenie systemowego myślenia o mieście, czyli traktowania miasta jako systemu naczyń połączonych, wzajemnie powiązanych i podlegających nieustannym zmianom.
- Respektowanie systemu uwzględniającego społeczne i ekonomiczne uwarunkowania i mechanizmy każdej decyzji przy wykorzystaniu różnorodnych instrumentów zarządzania.
- Osiąganie pełnej współpracy i partnerstwa pomiędzy władzami miasta a jego mieszkańcami z zapewnieniem udziału społeczności lokalnej w procesach decyzyjnych w mieście

Powyższe zasady pozwalają na identyfikację podstawowych problemów z punktu widzenia zagrożeń dla procesu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska. Dla poszczególnych grup problemów ustalono rodzaje ryzyka, jakie może wystąpić i skutkować zachwianiem

równowagi w trakcie procesu realizacji polityki ekorozwoju w poszczególnych sferach funkcjonowania miasta:

- ryzyko ekologiczne – występowanie zagrożenia dla elementów środowiska naturalnego
- ryzyko gospodarcze – zagrożenie w sferze produkcyjnej skutkujące negatywnie dla środowiska naturalnego i otoczenia mieszkańców
- ryzyko zdrowotne – zagrożenie w sferze życia społecznego
- ryzyko przestrzenne – zmiany w układzie przestrzennym charakteryzujące się zburzeniem tradycyjnego układu zagospodarowania przestrzennego miasta

6.1. Podstawowe problemy ochrony środowiska w Gliwicach

- Uciążliwa niska emisja ze źródeł transportowych w wyniku niedrożnego układu drogowego miasta.
- Nadmierne zanieczyszczenie wód powierzchniowych.
- Brak systemowej gospodarki odpadami komunalnymi.
- Stary układ kanalizacji miasta i jej brak w niektórych dzielnicach miasta.
- Zdegradowane i niezagospodarowane tereny przemysłowe.

6.2. Problemy gospodarcze

- Sposób zagospodarowania miasta nie uwzględniający walorów przyrodniczych miasta.
- Brak wystarczających środków na inwestycje w zakresie przebudowy układu drogowego i transportowego w mieście.
- Układ komunikacyjny miasta i przebieg ruchu pojazdów przez obszary zabudowane.
- Brak rozwoju systemu technologii informatycznych jako bariera przedsiębiorczości lokalnej.

6.3. Problemy społeczne

- Konieczność wzmocnienia partnerstwa i współpracy w mieście
- Niska świadomość ekologiczna mieszkańców
- Brak nawyku czynnego wypoczynku z uwagi na dotychczasowy model kulturowy i wychowawczy
- Brak powszechnej świadomości konieczności ochrony walorów krajobrazowych miasta.
- Zbyt małe docenianie posiadanych wartości historycznych i kulturowych.
- Wzrost bezrobocia i pogarszanie się sytuacji materialnej części społeczeństwa.

6.4. Problemy zarządzania

- Konieczność umocnienia instytucji dla rozwoju współpracy regionalnej i europejskiej.
- Brak miejskiego programu ekologicznych systemów grzewczych.
- Konieczność wymuszenia przestrzegania prawa w ochronie powietrza i wód przez zakłady przemysłowe.
- Egzekwowanie sankcji za wyrzucanie odpadów na tzw. "dzikie wysypiska".
- Sprawne zarządzanie terenami zieleni miejskiej.
- Promocja walorów fizjograficznych miasta.
- Rozwój turystyki przy poszanowaniu zasobów przyrodniczych.
- Efektywne wykorzystanie terenów budowlanych.
- Wdrożenie instytucji i systemu organizacyjnego dla wspierania inicjatyw obywatelskich.
- Konieczność efektywniejszego wykorzystania istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej.

7. WYBRANE PROBLEMY EKOROZWOJU DLA POSZCZEGÓLNYCH SFER FUNKCJONOWANIA MIASTA

W wyniku analizy warsztatowej problemów przyjęto jako najważniejsze dla rozwiązania:

W sferze ochrony środowiska:

- Zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych.
- Ograniczenie niskiej emisji.
- Konieczność wprowadzenia systemowej gospodarki odpadami.
- Rozbudowa systemu kanalizacyjnego miasta.

W sferze gospodarczej:

- Likwidacja nadmiernego ruchu drogowego przez centrum miasta i wprowadzenie systemu tranzytowego i autostradowego.
- Przywrócenie znaczenia przyrodniczego dla terenów zdegradowanych i po przemysłowych.
- Wprowadzenie przyjaznych środowisku systemów i technologii produkcji

W sferze społecznej:

- Brak wrażliwości na poszanowanie otoczenia i zainteresowania sprawami ekologii.
- Wzmocnienie świadomości zdrowego stylu życia z poszanowaniem zasobów naturalnych.

- Postępujące rozwarstwienie wśród społeczności lokalnej.
- Konieczność polepszenia bezpieczeństwa mieszkańców.

W sferze zarządzania:

- Wypracowanie systemu programowania rozwoju Gliwic w tym strategii rozwoju miasta, jako dokumentu określającego poszczególne kierunki rozwojowe miasta.
- Ulepszenie systemu wymiany informacji i edukacji w zakresie ochrony środowiska naturalnego.
- Uzgodnienie kierunków kształcenia zgodnych z potrzebami rozwojowymi miasta.
- Wykorzystanie zasobów zieleni i walorów kulturowych miasta.

8. STRATEGICZNE CELE PROGRAMU

Opracowany Program jest możliwy do zrealizowania pod warunkiem budowy silnego układu partnerskiego pomiędzy władzami samorządowymi, mieszkańcami i organizacjami, w celu współdziałania dla osiągnięcia zakładanych celów.

Wyniki konsultacji społecznych przeprowadzone podczas spotkań warsztatowych, wskazują, że za najważniejsze problemy mieszkańcy Gliwic uważają:

- konieczność poprawy układu drogowego miasta i wyprowadzenie ruchu tranzytowego pojazdów poprzez powiązanie systemu transportowego z otoczeniem,
- wdrożenie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi,
- zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych,
- konieczność zagospodarowania obszarów zdegradowanych przemysłowo do nowych funkcji,
- podniesienie świadomości i wiedzy ekologicznej mieszkańców.

Wybór konkretnych zadań podlegać będzie weryfikacji ze względu na możliwości sfinansowania określonych przedsięwzięć i ich efektywności ekologiczno-ekonomicznej. Uzyskanie poprawy stanu środowiska, wymaga koncentracji działań na poszczególnych elementach ochrony środowiska:

- ochronie zasobów wodnych,
- ochronie powietrza atmosferycznego,
- ochronie przed hałasem,
- gospodarce odpadami,
- wykorzystaniu terenów poprzemysłowych,
- ochronie zasobów kopaliny,
- ochronie przyrody i krajobrazu,
- ochronie przed niebezpiecznymi zdarzeniami.

8.1. Ochrona wód i gospodarka wodno-ściekowa

Działania władz lokalnych w celu osiągnięcia pełnej ochrony zasobów wodnych powinny w najbliższych latach koncentrować się głównie na zapewnieniu odpowiedniej jakości infrastruktury technicznej poprzez stosowne działania inwestycyjne: budowa i rozbudowa systemu kanalizacyjnego miasta, ochrona cieków i kanałów wodnych, racjonalna gospodarka zaopatrzenia w wodę, ochrona wód powierzchniowych.

8.1.1. Cele w zakresie ochrony wód i gospodarki wodno - ściekowej:

Ochrona wód i gospodarka wodno-ściekowa.

Cel długoterminowy do roku 2015: <i>Wprowadzenie systemu ochrony wód podziemnych i powierzchniowych i poprawy ich jakości przy zastosowaniu racjonalnego sposobu ich wykorzystania.</i>			
Cele w zakresie ochrony wód i gospodarki wodno - ściekowej	Główne zadania	Odniesienie do strategii miejskiej na poziomie działań operacyjnych	Odniesienie do strategii regionalnej na poziomie kierunków działań
Cel 1. Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych na obszarze Gliwic.	1.1..Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej miasta.	C ₂ K ₂ Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego	FC ₁ K ₂ Zmniejszenie ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do wód i gruntów
	1.2. Uporządkowanie i rozbudowa sieci kanalizacyjnej miasta wraz z urządzeniami podczyszczającymi i skanalizowanie dzielnic nie posiadających kanalizacji.		
	1.3. Ustalenie i wdrożenie nowoczesnych zasad monitoringu wód powierzchniowych przy współpracy z jednostkami zajmującymi się gospodarką wodną.		

Cel 2. Poprawa jakości wody pitnej dla mieszkańców Gliwic	2.1. Wymiana i odnowa zużytych odcinków sieci wodociągowej i przewodów magistrali wodociągowej miasta w celu poprawy jakości wód i ograniczenia strat na przesył.	C ₂ K ₂ Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego	FC ₁ K ₂ Poprawa jakości i klasowości wody
	2.3. Modernizacja systemu uzdatniania wody i jej dystrybucji w celu osiągnięcia zgodnej ze standardami UE jakości wody pitnej.		
	Wdrożenie systemu zintegrowanego monitoringu jakości wody pitnej.		
Cel 3. Rewitalizacja rzeki Kłodnicy	3.1. Ograniczenie dopływu ścieków do Kłodnicy	C ₂ K ₂ Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego	FC ₁ K ₂ Zmniejszenie ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do wód i gruntów
	3.2. Ograniczenie zanieczyszczeń obszarowych poprzez rozbudowę systemów kanalizacji sanitarnej		
	3.3. Wspieranie i egzekwowanie lokalnych programów racjonalnej gospodarki wodno – ściekowej w przemyśle i gospodarce komunalnej		

8.2. Ochrona powietrza atmosferycznego

Do atmosfery emitowane są substancje zanieczyszczające, które pochodzą przede wszystkim z zakładów przemysłowych, obiektów gospodarki komunalnej, palenisk domowych czy transportu kołowego. Znaczący wpływ na stan powietrza w Gliwicach ma tzw. niska emisja, której źródłem jest ruch pojazdów mechanicznych, szczególnie w centralnej części miasta, oraz spalanie niskojakościowego paliwa w gospodarstwach domowych na jego peryferiach. Główne kierunki działań w zakresie ochrony powietrza to:

- zastosowanie w zakładach lepszych rozwiązań technologicznych,
- zastosowanie w zakładach urządzeń zmniejszające wielkość emisji (filtry, instalacje odsiarczania spalin),
- podłączenie kolejnych domów do sieci ciepłowniczej,
- zmiana paliwa stałego np. węgla na paliwo olejowe lub gazowe w wyniku modernizacji lokalnych kotłowni.

Cele w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego

Ochrona powietrza atmosferycznego.

Cel długoterminowy do roku 2015: <i>Polepszenie jakości powietrza atmosferycznego poprzez redukcję emisji substancji szkodliwych do stężeń odpowiadających normom Unii Europejskiej w tym zakresie.</i>			
Cele w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego	Główne zadania	Odniesienie do strategii miejskiej na poziomie działań operacyjnych	Odniesienie do strategii regionalnej na poziomie kierunków działań
Cel 1. Ograniczenie niskiej emisji na obszarze miasta Gliwice.	1.1. Wdrożenie rozwiązań systemowych w komunikacji miejskiej(modernizacji środków komunikacji).		

	1.2 Budowa nowych rozwiązań komunikacyjnych i obejść obwodnicowych centrum miasta z jednoczesnym wyprowadzeniem ruchu tranzytowego z układu centralnego miasta.	C ₂ K ₂ Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego	FC ₃ K ₁ Redukcja niskiej emisji, ograniczenie emisji CO ₂ oraz NO _x i SO ₂ , ograniczenie strat energetycznych
	1.3 Opracowanie planu komunikacyjnego miasta w oparciu o zasady ekorozwoju.		
Cel 2. Redukcja poziomu emitowanego zanieczyszczenia do powietrza atmosferycznego	2.1. Stała kontrola wspólnie z odpowiednimi instytucjami podmiotów gospodarczych emitujących zanieczyszczenia do powietrza.	C ₂ K ₂ Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego	FC ₃ K ₁ Redukcja niskiej emisji, ograniczenie emisji CO ₂ oraz NO _x i SO ₂ , ograniczenie strat energetycznych
	2.2. Inspirowanie lokalnych zakładów do wdrażania zintegrowanych systemów ochrony środowiska zgodnych z wymaganiami normy ISO 14000		
Cel 3. Ograniczenie emisji szkodliwej z obszaru gospodarki komunalnej	3.1. Ograniczenie emisji z systemu ogrzewania węglowego, wymianę nieefektywnych systemów grzewczych, w tym węglowych, na energooszczędne.	C ₂ K ₂ Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego	FC ₃ K ₁ Redukcja niskiej emisji, ograniczenie emisji CO ₂ oraz NO _x i SO ₂ , ograniczenie strat energetycznych
	3.2. Wdrożenie alternatywnych źródeł energii w tym energii odnawialnej w sferze gospodarki komunalnej miasta.		

Cel 4. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego ze źródeł przemysłowych	4.1. Rozbudowa systemu grzewczego miasta umożliwiająca zasilanie zakładów przemysłowych.	C ₂ K ₂ Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego	FC ₃ K ₁ Redukcja niskiej emisji, ograniczenie emisji CO ₂ oraz NO _x i SO ₂ , ograniczenie strat energetycznych
	4.2. Wspieranie procesu modernizacji produkcji technologicznej i wdrożeń innowacyjnych na terenie zakładów przemysłowych położonych na terenie miasta wraz z zastosowaniem technologii przyjaznych środowisku.		

8.3. Ochrona przed hałasem

Podstawowe cele w tej dziedzinie skupiają się wokół dwóch zagadnień: eliminacji lokalnych zagrożeń hałasem oraz opracowania skutecznego mechanizmu identyfikacji punktowych źródeł powstawania hałasu. Duży poziom emitowanego do środowiska przyrodniczego hałasu spowodowany jest przebiegiem dużej części ruchu tranzytowego ciężkich pojazdów przez miasto, brakiem obwodnic dla ruchu tranzytowego, obustronną zabudową ulic i złym stanem nawierzchni niektórych ulic.

Cele w zakresie ochrony przed hałasem:

TABELA III: Ochrona przed hałasem

<i>Cel długoterminowy do roku 2015: Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców i środowiska naturalnego poprzez redukcję natężenia do stanu obowiązujących norm.</i>			
Cele w zakresie ochrony przed hałasem.	Główne zadania	Odniesienie do strategii miejskiej na poziomie działań operacyjnych	Odniesienie do strategii regionalnej na poziomie kierunków działań
Cel 1. Eliminacja lokalnych zagrożeń hałasu i ograniczeń negatywnego wpływu nadmiernego hałasu na mieszkańców Gliwic.	1.1. Eliminacja uciążliwości nadmiernego hałasu komunikacyjnego dla mieszkańców miasta poprzez modernizację układu drogowego i wprowadzenie środków transportu publicznego z redukcją emisji hałasu.	C ₂ K ₁ Modernizacja systemu komunikacyjnego miasta	DC ₂ K ₃ Budowa nowych odcinków dróg uzupełniających sieć

8.4. Gospodarka odpadami komunalnymi

Odpady komunalne z uwagi na swój skład fizyko-chemiczny są odpadami uciążliwymi. Możliwości poprawy gospodarki odpadami wiążą się m.in.:

- ze stopniem rozwoju lokalnej gospodarki
- z poziomem życia mieszkańców Gliwic
- rozwojem infrastruktury komunalnej
- strukturą zabudowy

Główne kierunki działań w zakresie gospodarki odpadami to :

- dalszy rozwój systemu skupu wartościowych odpadów (metale, szkło, makulatura)
- ograniczenie ilości powstających odpadów komunalnych
- rozwój systemu selektywnej zbiórki, segregacji odpadów i ich przetwarzania (rozszerzenie rodzaju zbieranych selektywnie odpadów o tworzywa sztuczne)
- prace rekultywacyjne składowiska.

Cele w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi:

Gospodarka odpadami komunalnymi

Cel długoterminowy do roku 2015: <i>Poprawa stanu jakości środowiska poprzez wprowadzenie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi w Gliwicach.</i>			
Cele w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi	Główne zadania	Odniesienie do strategii miejskiej na poziomie działań operacyjnych	Odniesienie do strategii regionalnej na poziomie kierunków działań
Cel 1. Wprowadzenie systemowej gospodarki	1.1. Ograniczenie ilości powstających na obszarze miasta Gliwice odpadów i ich wtórne wykorzystanie		

gospodarki odpadami komunalnymi na terenie miasta	1.2. Zapewnienie bezpiecznego dla środowiska procesu składowania odpadów komunalnych oraz zwiększenie ilości odpadów podlegających odzyskowi poprzez wtórne przetworzenie	C ₂ K ₂ Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego	
Cel 2. Zwiększenie edukacji ekologicznej mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami.	2.1. Ekspozowanie wiedzy ekologicznej w szkołach	C ₂ K ₂ Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego	
2.2. Współpraca z organizacjami ekologicznymi w celu propagowania wiedzy ekologicznej i systemu selektywnej zbiórki odpadów	2.2. Edukacja mieszkańców w zakresie segregacji odpadów komunalnych i ich ograniczenia		
2.3. Działania edukacyjno-informacyjne w zakresie ograniczenia niskiej emisji	3.1. Modernizacja systemu składowania odpadów w kierunku wdrożenia systemu zagospodarowania osadów pochodzących z oczyszczalni ścieków		

8.5. Ochrona zasobów surowców mineralnych

Podstawowym celem w zakresie ochrony kopalin jest zabezpieczenie lokalnego rozwoju gospodarczego przy wykorzystaniu zasobów surowców mineralnych z terenu miasta

Cele w zakresie ochrony surowców mineralnych.

Ochrona zasobów surowców mineralnych.

Cel długoterminowy do roku 2015: <i>Ochrona zasobów surowców mineralnych i ich wykorzystanie zgodnie z polityką zagospodarowania przestrzennego gminy.</i>			
Cele w zakresie ochrony kopalin	Główne zadania	Odniesienie do strategii miejskiej na poziomie działań operacyjnych	Odniesienie do strategii regionalnej na poziomie kierunków działań
Cel 1. Aktualizacja i racjonalne wykorzystanie istniejących zasobów surowców mineralnych.	1.1. Przygotowanie bilansu lokalnego podaży surowców mineralnych (hałdy) i rozpoznanie potrzeb w tym zakresie np. budowa dróg.	C ₂ K ₂ Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego	Brak

8.6. Ochrona przyrody i walory krajobrazowe.

Dla miasta Gliwice Program wyodrębnia cztery zasadnicze pola działania w zakresie ochrony przyrody.

- ochrona istniejącej sieci obszarów zieleni miejskiej.
- ochrona gatunkowa zwierząt i roślin
- ochrona systemu leśnego
- edukacja ekologiczna w zakresie ochrony przyrody

Cele w zakresie ochrony przyrody i walorów krajobrazowych.

Ochrona przyrody i walory krajobrazowe

<i>Cel długoterminowy do 2015 roku: Ochrona, utrzymanie, przebudowa terenów zieleni miejskiej wraz z ochroną gatunkową roślin i zwierząt w istniejących terenach zieleni.</i>			
Cele w zakresie ochrony przyrody i walorów krajobrazowych	Główne działania	Odniesienie do strategii miejskiej na poziomie działań operacyjnych	Odniesienie do strategii regionalnej na poziomie kierunków działań
Cel 1. Utrzymanie i rozbudowa terenów zieleni miejskiej	1.1. Utrzymanie istniejących obszarów zieleni miejskiej.	C ₂ K ₂ Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego	
	1.2. Rozbudowa i zmiana struktury terenów zieleni miejskiej m.in. pasy zieleni przydrożnej.		

Cel 2. Ochrona gatunków zwierząt i roślin w istniejących obszarach zieleni.	2.1. Wprowadzenie miejskiego programu ochrony zwierząt i roślin występujących na terenie miasta Gliwice wraz z utrzymaniem odpowiedniej liczebności gatunków i ochrona siedlisk.	C ₂ K ₂ Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego	
	2.2. Określenie potrzeb w zakresie występowania zwierząt na obszarach przyrodniczych Gliwic.		
Cel 3. Wzmocnienie świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony przyrody i edukacja ekologiczna społeczności Gliwic.	3.1. Promocja, ze szczególnym uwzględnieniem terenów parków krajobrazowych, wzorów zachowań zgodnych z zasadami ochrony krajobrazu i przyrody	C ₂ K ₂ Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego	
	3.2. Edukacja dzieci i młodzieży – rozwój sieci przyrodniczych ścieżek dydaktycznych		

8.7. Ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska

Zjawiska związane z ochroną środowiska naturalnego przed skutkami nadzwyczajnych zagrożeń wymagają kompleksowych rozwiązań ustawowych. Reakcja wobec zagrożeń nadzwyczajnych jak awarie przemysłowe i transportowe, wycieki substancji szkodliwych, uwolnienia do atmosfery niebezpiecznych związków, wymagają koordynacji pracy wyspecjalizowanych służb i dużej skuteczności ich działania.

Cele w zakresie nadzwyczajnych zagrożeń środowiska

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Cel długoterminowy do 2015 roku: <i>Eliminowanie i zmniejszanie skutków dla środowiska z tytułu nadzwyczajnych zagrożeń środowiska</i>			
Cele w zakresie nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.	Główne działania	Odniesienie do strategii miejskiej na poziomie działań operacyjnych	Odniesienie do strategii regionalnej na poziomie kierunków działań
Cel 1. Zmniejszenie ryzyka transportu materiałów niebezpiecznych	1.1. Aktualizacja i wybór optymalnych tras przejazdu pojazdów z materiałami niebezpiecznymi.	C ₂ K ₂ Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego	
	1.2. Wydzielenie i stworzenie miejsc postoju samochodów przewożących materiały niebezpieczne w obrębie miasta Gliwice.		
Cel 2. Ograniczenie ryzyka	2.1. Systematyczna weryfikacja listy potencjalnych źródeł zagrożeń dla środowiska		

wystąpienia n.z.ś. powodowanego funkcjonowanie m podmiotów, będących potencjalnym źródłem n.z.ś.	2.1. Systematyczna weryfikacja listy potencjalnych źródeł zagrożeń dla środowiska	C ₂ K ₂ Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego	
	2.3. Aktualizacja i obowiązek posiadania instrukcji w podmiotach dla postępowania na wypadek awarii		
	2.4. Wprowadzenie raportów bezpieczeństwa dla wszystkich instalacji mogących spowodować zagrożenia środowiska i ich systematyczna weryfikacja.		
Cel 3. Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia n.z.ś.	3.1. Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania zachowań w sytuacji wystąpienia nadzwyczajnego zagrożenia środowiska	C ₂ K ₂ Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego	

9. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM

Proces zarządzania środowiskowego zakłada:

- racjonalne planowanie przestrzenne w obszarze gminy
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym wykorzystaniem środowiska
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska
- organizację systemowej gospodarki wodno-ściekowej i odpadowej w gminie.

9.1. Wskaźniki stopnia efektywności realizacji Programu

Wskaźniki lokalnej efektywności osiąganych celów, muszą być pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych Programu i odniesione do poszczególnych elementów ochrony środowiska. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania Programu są wskaźniki: ekonomiczne, ekologiczne i społeczne.

- **ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków inwestycyjnych dla danego przedsięwzięcia.
- **ekologiczne:** poprawa parametrów powietrza, wody, powiększenie obszarów zieleni przyrodniczej, stopień rewitalizacji i zagospodarowania terenów przemysłowych, mierniki poziomu zdrowia mieszkańców miasta.
- **społeczne:** udział społeczności w akcjach na rzecz środowiska, ilość programów edukacyjnych i szkoleń, poziom dostrzegania znaczenia ochrony środowiska, inicjatywy społeczne w obszarze kształtowania środowiska.

9.2. Zasady monitorowania realizacji Programu

Podstawą wdrożenia Programu i osiągnięcia zakładanych celów będzie Uchwała Rady Miejskiej, która nałoży na samorząd lokalny obowiązek realizacji Programu i jego monitorowania. Poszczególnym celom i zadaniom należy przyporządkować program operacyjny i scenariusze wykonawcze. Poniższa tabela wskazuje poszczególne działania dla realizacji Programu.

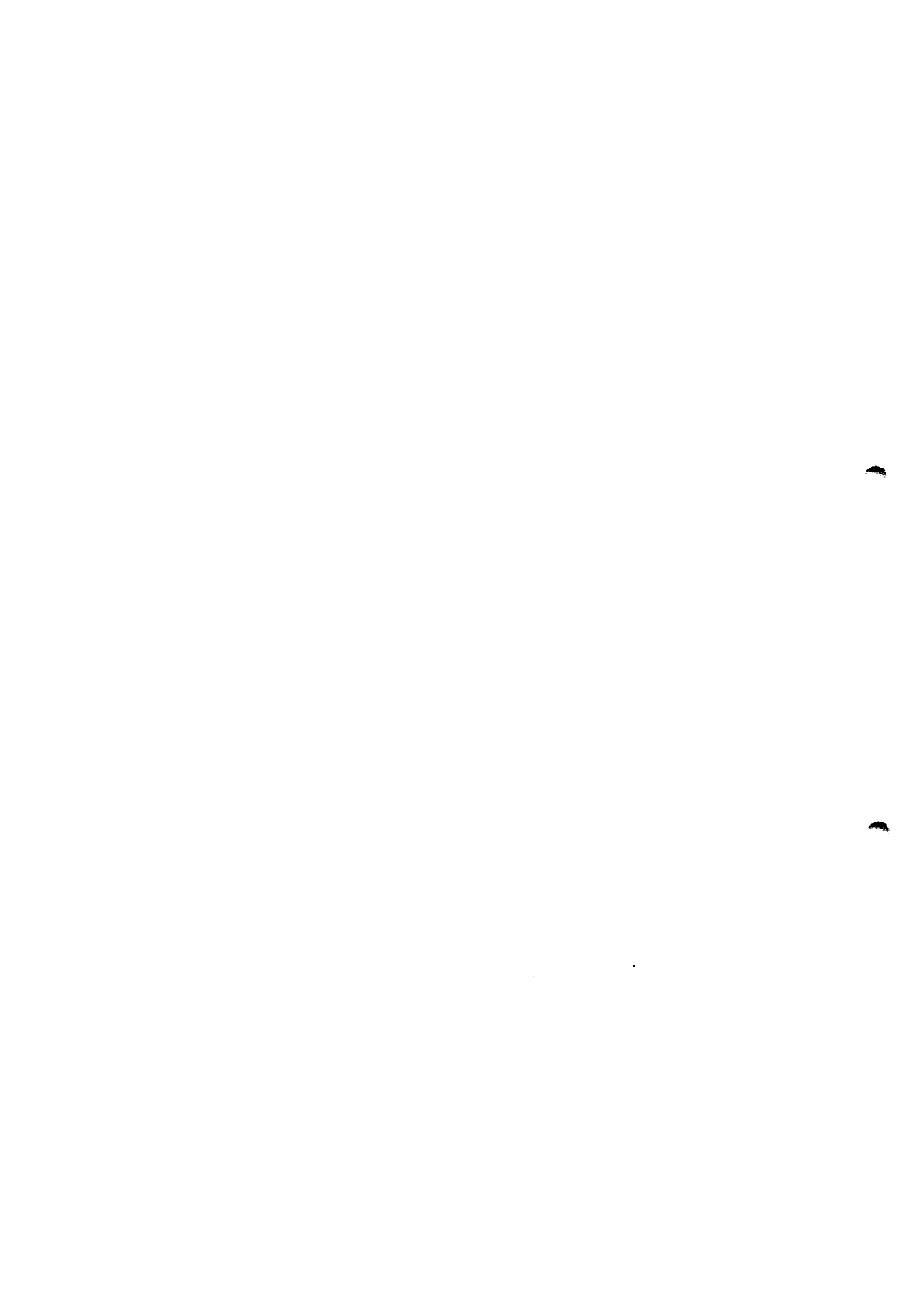
TABELA VIII. Najważniejsze działania w ramach zarządzania środowiskiem dla miasta Gliwice

Lp.	Zagadnienie	Główne działania	Instytucje wspierające
1	Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska oraz zrównoważonego rozwoju dla miasta Gliwice do roku 2015	<ul style="list-style-type: none"> - koordynacja wdrażania Programu - współpraca z różnymi jednostkami, - ocena wdrożenia celów krótkoterminowych, - weryfikacja celów krótkoterminowych i działań, - raporty o wykonaniu Programu (UM)	UM, UW, jednostki wdrażające Program

		-	
2	Edukacja ekologiczna, komunikacja ze społeczeństwem, system informacji o środowisku	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój różnorodnych form edukacji ekologicznej w oparciu o instytucje zajmujące się tym zagadnieniem, - realizacja ustawy o dostępie do informacji o środowisku i jego ochronie oraz ocenach oddziaływania na środowisko, - większe wykorzystanie mediów (prasa, TV, internet) w celach informowania społeczeństwa o podejmowanych i planowanych działaniach z zakresu ochrony środowiska, w tym realizacji programów, - stosowanie systemu „krótkich informacji” o środowisku (wydawanie ulotek i broszur informacyjnych), - szersze włączenie organizacji pozarządowych w proces edukacji ekologicznej i komunikacji ze społeczeństwem 	UM, organizacje pozarządowe, media, szkoły
3	Systemy zarządzania środowiskiem	- wspieranie zakładów/ instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem	ŚWIOŚ, Fundusze celowe
4	Gminne plany zarządzania ochroną środowiska	- opracowanie programów ochrony środowiska (gminnych)	UM
5	Monitoring stanu środowiska	<p>Monitoring powierzchniowych wód płynących oraz monitoring wody pitnej</p> <ul style="list-style-type: none"> - monitoring źródeł zanieczyszczeń (zrzutów zanieczyszczeń) do powierzchniowych wód płynących, - monitoring ilościowo-jakościowy realizowany w wybranych przekrojach pomiarowo-kontrolnych monitoringu regionalnego. <p><i>Monitoring wód podziemnych</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie monitoringu GZWP, z których ujmowana jest woda do celów pitnych. <p>Monitoring jakości powietrza oraz kontrola narażenia mieszkańców na</p>	<p>ŚWIOŚ, Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska WSSE</p> <p>Ośrodek Badań i Kontroli</p>

		<p>skutki zanieczyszczenia powietrza</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie monitoringu jakości powietrza. <p><i>Monitoring gleb</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - wykonanie badań monitoringowych gleb w oparciu o zasady waloryzacji przestrzennej obszaru rolniczego w systemie GIS, - wykonanie, w zależności od potrzeb, badań jakościowych gruntów na terenach przemysłowych. <p><i>Monitoring odpadów</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - kompletacja informacji dotyczących wszystkich rodzajów wytwarzanych odpadów i sposobów ich zagospodarowania <p><i>Monitoring powietrza</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - badania zanieczyszczenia powietrza w modernizowanych węzłach komunikacyjnych w miastach regionu, - pilotowe programy badań jakości powietrza na wytypowanych obszarach (osiedle, dzielnica) w związku ze zmianą systemów ogrzewania – określenie efektu ekologicznego realizacji programu ograniczenia niskiej emisji (Przykład: poziom dotychczasowej jakości powietrza na osiedlu N – zmiana tej jakości w wyniku przejścia całej ludności na opalanie gazem, paliwem bezdymnym, czy energią elektryczną), - badania hałasu wzdłuż budowanych autostrad, dróg szybkiego ruchu, dróg krajowych i wojewódzkich oraz linii kolejowych i hałasu powodowanego przez zakłady przemysłowe. 	<p>Środowiska</p> <p>ŚWIOŚ, RZGW, ŚWSSE Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska</p> <p>Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska</p>
		<p>Raporty o realizacji Programu.</p>	<p>UM</p>

10. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU

Harmonogram realizacji „Programu Zrównoważonego Rozwoju i Ochrony środowiska dla miasta Gliwic do roku 2015”

Rok		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
cele średniookresowe	1. Cel długoterminowy w zakresie ochrony wód i gospodarki wodno-ściekowej: Wprowadzenie systemu ochrony wód podziemnych i powierzchniowych i poprawa ich jakości przy zastosowaniu racjonalnego sposobu ich wykorzystania														
	1.1 Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych na obszarze Gliwic														
	działania	1.1.1	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej miasta												
		1.1.2	Uporządkowanie i rozbudowa sieci kanalizacyjnej miasta wraz z urządzeniami podczyszczającymi i skanalizowanie dzielnic nieposiadających kanalizacji												
		1.1.3	Ustalenie i wdrożenie nowoczesnych zasad monitoringu wód powierzchniowych przy współpracy z jednostkami zajmującymi się gospodarką wodną												
	1.2	Poprawa jakości wody pitnej dla mieszkańców Gliwic													
działania	1.2.1	Wymiana i odnowa zużytych odcinków sieci wodociągowej i przewodów magistrali wodociągowej miasta w celu poprawy jakości wód i ograniczenia strat na przesyle													

Rok			2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	1.2.2	Modernizacja systemu uzdatniania wody i jej dystrybucji w celu osiągnięcia zgodnej ze standardami UE jakości wody pitnej														
	1.2.3	Wdrożenie systemu zintegrowanego monitoringu jakości wody pitnej														
	1.3	Rewitalizacja rzeki Kłodnicy														
działania	1.3.1	Ograniczenie dopływu ścieków do Kłodnicy														
	1.3.2	Ograniczenie zanieczyszczeń obszarowych poprzez rozbudowę systemów kanalizacji sanitarnej														
	1.3.3	Wspieranie i egzekwowanie lokalnych programów racjonalnej gospodarki wodno – ściekowej w przemyśle i gospodarce komunalnej														
2	<u>Cel długoterminowy w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego:</u> Polepszenie jakości powietrza atmosferycznego poprzez redukcję emisji substancji szkodliwych do stężeń odpowiadających normom Unii Europejskiej w tym zakresie															
średniookre działania	2.1	Ograniczenie niskiej emisji na obszarze miasta Gliwice														
	2.1.1	Wdrożenie rozwiązań systemowych w komunikacji miejskiej(modernizacji środków komunikacji).														

Rok			2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	2.1.2	Budowa nowych rozwiązań komunikacyjnych i obejść obwodnicowych centrum miasta z jednoczesnym wyprowadzeniem ruchu tranzytowego z układu centralnego miasta.														
	2.1.3	Opracowanie planu komunikacyjnego miasta w oparciu o zasady ekorozwoju.														
	2.2	Redukcja poziomu emitowanego zanieczyszczenia do powietrza atmosferycznego														
	2.2.1	Stała kontrola wspólnie z odpowiednimi instytucjami podmiotów gospodarczych emitujących zanieczyszczenia do powietrza.														
	2.2.2	Inspirowanie lokalnych zakładów do wdrażania zintegrowanych systemów ochrony środowiska zgodnych z wymaganiami normy ISO 14000														
	2.3	Ograniczenie emisji szkodliwej z obszaru gospodarki komunalnej														
działania	2.3.1	Ograniczenie emisji z systemu ogrzewania węglowego, wymianę nieefektywnych systemów grzewczych, w tym węglowych, na energooszczędne														
	2.3.2	Wdrożenie alternatywnych źródeł energii w tym energii odnawialnej w sferze gospodarki komunalnej miasta														
	2.4	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego ze źródeł przemysłowych														

Rok			2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
działania	2.4.1	Rozbudowa systemu grzewczego miasta umożliwiającą zasilanie zakładów przemysłowych														
	2.4.2	Wspieranie procesu modernizacji produkcji technologicznej i wdrożeń innowacyjnych na terenie zakładów przemysłowych położonych na terenie miasta wraz z zastosowaniem technologii przyjaznych środowisku														
3	Cel długoterminowy w zakresie ochrony przed hałasem: Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców i środowiska naturalnego poprzez redukcję natężeń do stanu obowiązujących norm															
cele średniokresowe	3.1	Eliminacja lokalnych zagrożeń hałasu i ograniczeń negatywnego wpływu nadmiernego hałasu na mieszkańców Gliwic														
	działania	3.1.1	Eliminacja uciążliwości nadmiernego hałasu komunikacyjnego dla mieszkańców miasta poprzez modernizację układu drogowego i wprowadzenie środków transportu publicznego z redukcją emisji hałasu													
4	Cel długoterminowy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi: Poprawa stanu jakości środowiska poprzez wprowadzenie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi w Gliwicach															

Rok		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
cele średniookresowe	4.1	Wprowadzenie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi na terenie miasta														
	działania	4.1.1	Ograniczenie ilości powstających na obszarze miasta Gliwice odpadów i ich wtórne wykorzystanie													
		4.1.2	Zapewnienie bezpiecznego dla środowiska procesu składowania odpadów komunalnych oraz zwiększenie ilości odpadów podlegających odzyskowi poprzez wtórne przetworzenie													
	4.2	Zwiększenie edukacji ekologicznej mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami														
	działania	4.2.1	Ekspozowanie wiedzy ekologicznej w szkołach													
		4.2.2	Współpraca z organizacjami ekologicznymi w celu propagowania wiedzy ekologicznej i systemu selektywnej zbiórki odpadów													
		4.2.3	Edukacja mieszkańców w zakresie segregacji odpadów komunalnych i ich ograniczenia													
		4.2.4	Działania edukacyjno-informacyjne w zakresie ograniczenia niskiej emisji													
	4.3	Zagospodarowanie osadów pochodzących z oczyszczalni ścieków														

Rok			2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
działania	4.3.1	Modernizacja systemu składowania odpadów w kierunku wdrożenia systemu zagospodarowania osadów pochodzących z oczyszczalni ścieków														
5	Cel długoterminowy w zakresie ochrony surowców mineralnych: Ochrona zasobów surowców mineralnych i ich wykorzystanie zgodnie z polityką zagospodarowania przestrzennego gminy															
cele średniook.	5.1	Aktualizacja i racjonalne wykorzystanie istniejących zasobów surowców mineralnych														
	działania	5.1.1	Przygotowanie bilansu lokalnego podaży surowców mineralnych (hałdy) i rozpoznanie potrzeb w tym zakresie np. budowa dróg													
6	Cel długoterminowy w zakresie ochrony przyrody i walorów krajobrazowych: Ochrona, utrzymanie, przebudowa terenów zieleni miejskiej wraz z ochroną gatunkową roślin i zwierząt w istniejących terenach zielonych															
	6.1	Utrzymanie i rozbudowa terenów zieleni miejskiej														
działania	6.1.1	Utrzymanie istniejących obszarów zieleni miejskiej														
	6.1.2	Rozbudowa i zmiana struktury terenów zieleni miejskiej m.in. pasy zieleni przydrożnej														

Rok		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
6.2	Ochrona gatunków zwierząt i roślin w istniejących obszarach zieleni														
działania	6.2.1 Wprowadzenie miejskiego programu ochrony zwierząt i roślin występujących na terenie miasta Gliwice wraz z utrzymaniem odpowiedniej liczebności gatunków i ochrona siedlisk														
	6.2.2 Określenie potrzeb w zakresie występowania zwierząt na obszarach przyrodniczych Gliwic														
6.3	Wzmocnienie świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie ochrony przyrody i edukacja ekologiczna społeczności Gliwic														
działania	6.3.1 Promocja, ze szczególnym uwzględnieniem terenów parków krajobrazowych, wzorów zachowań zgodnych z zasadami ochrony krajobrazu i przyrody														
	6.3.2 Edukacja dzieci i młodzieży – rozwój sieci przyrodniczych ścieżek dydaktycznych														
7	Cel długoterminowy w zakresie nadzwyczajnych zagrożeń środowiska: Eliminowanie i zmniejszenie skutków dla środowiska z tytułu nadzwyczajnych zagrożeń środowiska														
7.1	Zmniejszenie ryzyka transportu materiałów niebezpiecznych														
działania	7.1.1 Aktualizacja i wybór optymalnych tras przejazdu pojazdów z materiałami niebezpiecznymi														

Rok			2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	7.1.2	Wydzielenie i stworzenie miejsc postoju samochodów przewożących materiały niebezpieczne w obrębie miasta Gliwice														
	7.2	Ograniczenie ryzyka wystąpienia n.z.ś. powodowanego funkcjonowaniem podmiotów będących potencjalnym źródłem n.z.ś.														
cele średniookresowe	7.2.1	Systematyczna weryfikacja listy potencjalnych źródeł zagrożeń dla środowiska														
	7.2.2	Systematyczna weryfikacja listy potencjalnych źródeł zagrożeń dla środowiska														
	7.2.3	Aktualizacja i obowiązek posiadania instrukcji dla postępowania na wypadek awarii														
	7.2.4	Wprowadzenie raportów bezpieczeństwa dla wszystkich instalacji mogących spowodować zagrożenia środowiska i ich systematyczna weryfikacja														
	7.3	Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia n.z.ś.														
	7.3.1	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania zachowań w sytuacji wystąpienia nadzwyczajnego zagrożenia środowiska														

Harmonogram realizacji przedstawia wdrożenie celów Programu w odniesieniu do następujących elementów:

- Cele długoterminowe do roku 2015
- Cele krótkoterminowe i główne zadania
- Monitoring stanu środowiska Gliwic
- Ocena efektywności realizacji Programu (mierniki efektywności)

Ocena realizacji celów krótkoterminowych prowadzona będzie w cyklu rocznym, począwszy od 2002 r. Oceny dokonywane będą według mierników efektywności przyjętych w Programie na koniec danego roku wdrażania poszczególnych celów. Pozwoli to na ewentualne modyfikowanie bieżącej realizacji poszczególnych celów i będzie to zgodne z planowaniem budżetowym jednostek wdrażających. Równolegle w tym samym cyklu prowadzony będzie monitoring stanu środowiska miasta Gliwice.

Ocena realizacji celów długoterminowych prowadzona będzie w systemie 5-letnim. Ocena końcowa wdrożenia programu planowana jest na rok 2015 i może zostać przedstawiona w formie Raportu końcowego. Częstkowe oceny wdrożenia poszczególnych celów dokonywane mogą być w formie sprawozdań przedstawianych Radzie Miejskiej Gliwic.

11. FINANSOWANIE REALIZACJI PROGRAMU. ŹRÓDŁA FINANSOWE

Właściwe efekty wdrażania Programu związane są z aspektami finansowymi jego realizowania; wskazane źródła finansowania obejmują cały proces realizacji Programu do roku 2015. Przy planowaniu finansowym uwzględnić należy wykonanie zadań inwestycyjnych związanych z infrastrukturą techniczną ochrony środowiska. Finansowanie celów związanych z ochroną środowiska łączyć musi fundusze ekologiczne, środki samorządu, środki własne inwestorów czy przedsiębiorstw.

W oparciu o analizę perspektywicznych źródeł finansowania, przewiduje się następującą strukturę finansowania zadań związanych z ochroną środowiska:

- Fundusze ekologiczne (NFOŚiGW, WFOŚiGW, GFOŚiGW)
- Środki Unii Europejskiej (ISPA)
- Budżet miasta Gliwice
- Fundusze strukturalne
- Budżet państwa
- Środki własne przedsiębiorstw i inwestorów.

TABELA IX: Źródła finansowania działań związanych z wdrażaniem „Programu Ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju dla miasta Gliwice”

Lp.	Zagadnienie	Rodzaj działania	Koordynator	Koszt / nakłady [w tyś. Zł]	Źródła finansowania
1.	Zarządzanie środowiskiem	<ul style="list-style-type: none"> • Koordynacja wdrażania Programu • Weryfikacja planów operacyjnych, w tym współpraca z różnymi jednostkami • Edukacja i komunikacja ze społeczeństwem • Monitoring stanu środowiska (programy i wykonanie), w tym raporty o stanie środowiska • Wdrożenie systemu informacji o środowisku • Gminne projekty ochrony środowiska • Systemy zarządzania środowiskiem / ISO 14000 • Wdrażanie Dyrektywy IPPC (zintegrowane pozwolenia) 	UM	W ramach obowiązków służbowych 40 – 60 60 – 70 50 150 50 - 60 15 - 20	Budżet miasta
2.	Ochrona zasobów wodnych	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowania planistyczne: <ul style="list-style-type: none"> - programy zarządzania zasobami wodnymi, - bilanse zasobów, - dokumentacje hydrogeologiczne zasobów wód podziemnych, - program gospodarki wodno-ściekowej, - programy przeciwpowodziowe, • Inwestycje: <ul style="list-style-type: none"> - Zaopatrzenie w wodę - System gospodarki wodno-ściekowej w Gliwicach - Ograniczenie zanieczyszczeń obszarowych i ze ścieków deszczowych - Ścieki przemysłowe i wody słone - Ochrona przeciwpowodziowa (modernizacja Systemów obwałowań, regulacja cieków) - Mała retencja 	UM	80 - 100 40- 50 100 – 150 100 – 120 80 – 100 15 000 200 000 10 000 30 000 20 000 15 000	Budżet miasta Środki PWiK Budżet miasta, ISPA Budżet miasta, środki PWiK Środki własne inwestorów Budżet Państwa

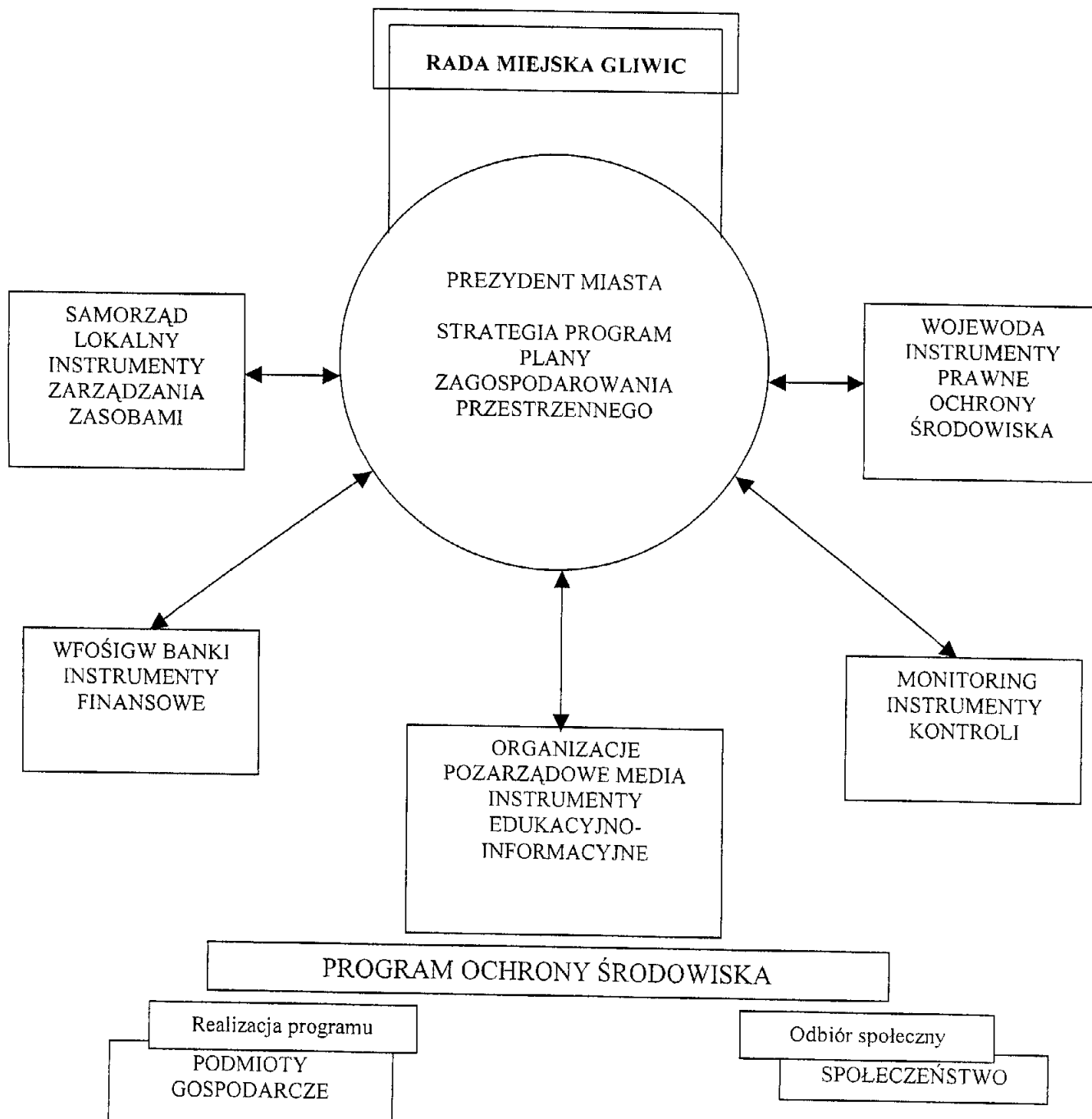
3.	Ochrona powietrza	<ul style="list-style-type: none"> Opracowania planistyczne: <ul style="list-style-type: none"> -plan zaopatrzenia w energię, - programy ograniczenia niskiej emisji, Inwestycje: <ul style="list-style-type: none"> - Ograniczenie niskiej emisji (m.in. modernizacja taboru autobusowego, modernizacja kotłowni lokalnych, zamiana węgla na inne bardziej ekologiczne nośniki ciepła w indywidualnych domostwach i obiektach użyteczności publicznej) - Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych i energetyki zawodowej 	UM	100 100 15 000 – 30 000 5 000	Budżet miasta WFOŚiGW Budżet miasta Środki własne inwestorów
3.	Ochrona przed hałasem	<ul style="list-style-type: none"> Badania klimatu akustycznego Inwestycje (ekrany, obudowa tras pasami zieleni, itp.) 	UM	15 – 25 20 - 30	Budżet miasta
4.	Ochrona przed promieniowaniem niejonizującym	<ul style="list-style-type: none"> Rozeznanie skali zagrożenia 	UM	10-15	UM
5.	Nadzwyczajne zagrożenie środowiska / n.z.ś.	<ul style="list-style-type: none"> Działania związane z zapobieganiem n.z.ś. i usuwanie szkód 	UM	40 - 60	UM
6.	Gospodarka odpadami	<ul style="list-style-type: none"> Opracowania planistyczne- programy gospodarki odpadami Inwestycje: <ul style="list-style-type: none"> - Odpady komunalne (inwestycje zgodnie z opracowanymi planami w tym Wieloletnim Planem Inwestycyjnym Gliwic), - wdrożenie systemu gospodarki odpadami medycznymi, - unieszkodliwianie osadów ściekowych - Odpady przemysłowe (wykorzystywanie i unieszkodliwianie) - Likwidacja punktowych zagrożeń odpadami niebezpiecznymi 	UM	80-120 15 000 1 000 1 000 10 000 1 000	Budżet miasta Budżet miasta WFOŚiGW j..w. j..w. środki własne inwestorów
7.	Tereny poprzemysłowe	<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie projektów pilotowych wdrażanie projektów pilotowych 	UM	80 – 120 100 - 200	Budżet miasta Fundusz spójności

8.	Ochrona gleb	<ul style="list-style-type: none"> Aktualizacja i poszerzenie tematyki map glebowo-rolniczych 	UM	50 - 60	
9.	Zasoby surowców mineralnych	<ul style="list-style-type: none"> Aktualizacja bilansu zasobów, mapy, dokumentacje złóż rezerwowych, baza danych o zasobach surowców mineralnych. 	UM	45 - 55	UM
10.	Ochrona przyrody	<ul style="list-style-type: none"> Opracowanie m.in.: <ul style="list-style-type: none"> - planów ochrony terenów przyrodniczych, - systemów informacji o obiektach i miejscach chronionych, - indywidualnych form ochrony obiektów przyrodniczych Wdrażanie planów ochrony przyrody i krajobrazu, wdrażanie planów ochrony populacji gatunków zwierząt, itd. Zalesianie nieużytków 	UM	35 – 45 25 15 – 25 45 50 100	Budżet miasta WFOŚ iGW j.w.

12. STRUKTURA OBSŁUGI PROGRAMU

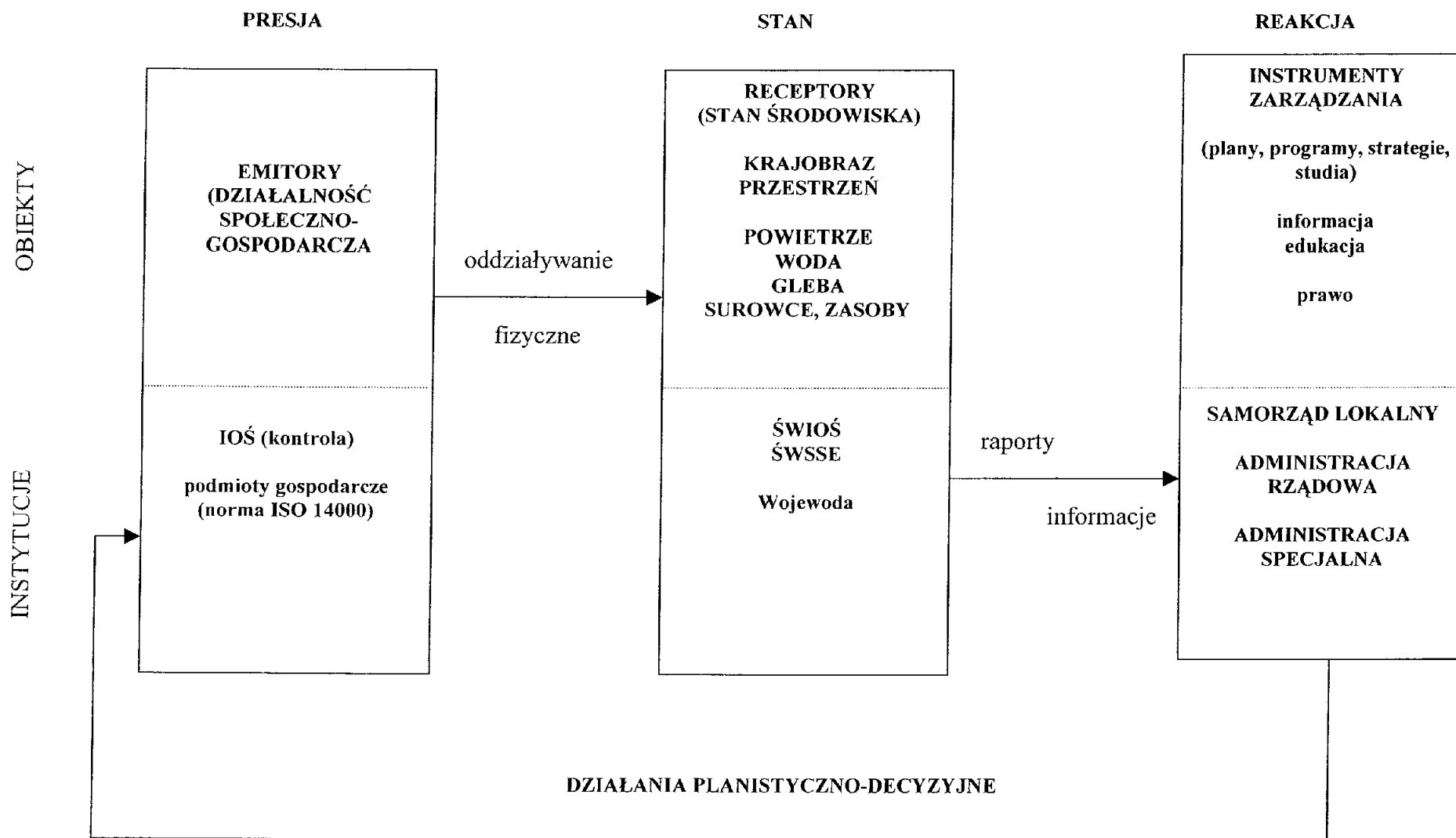
Przedstawiony powyżej harmonogram realizacji Programu określił ramy czasowe wdrażania dokumentu w oparciu o proponowane źródła finansowania. Proponowane działania podzielone zostały na dwie grupy: działania długoterminowe oraz krótkoterminowe. Lokalny samorząd jest postrzegany jako instytucja zarządzająca Programem. Zamieszczony poniżej schemat organizacji wdrażania celów Programu ukazuje, jakie elementy procesu obsługi Programu muszą być uwzględnione.

Schemat I. Zarządzanie obsługą Programu

Obsługa Programu i jego wdrożenie wymagać będą zwiększonego wysiłku budżetowego, będącego wyrazem woli zrealizowania celów Programu. Wdrożenie wielu z wymienionych zadań, szczególnie dotyczących newralgicznych obszarów miasta, wymaga dokładnego przygotowania merytorycznego i organizacyjnego. Obsługa musi być oparta na przedstawionej strukturze zarządzania środowiskiem. Ważne jest ustanowienie instytucji koordynującej, wspieranej przez grupę doradczą w tym służby techniczne i w miarę możliwości przez grupy mieszkańców zainteresowane aktywnym wdrażaniem Programu. Należy zdawać sobie sprawę, że działania Programu mają charakter wielokierunkowy, dotyczą często różnych celów i potrzeb i dlatego będą wymagały ścisłej koordynacji, ułatwiającej podejmowanie decyzji.

Schemat II: Struktura zarządzania środowiskiem w ramach Programu.

Przewodniczący
Rady Miejskiej w Gliwicach
Stanisław Ogryzek